

Sygn. akt V KK 32/21

POSTANOWIENIE

Dnia 14 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 14 kwietnia 2021 r.,

sprawy **H. P.**

w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia

z powodu kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 26 lutego 2020 r., sygn. akt II AKzw (...)

zmieniającego postanowienie Sądu Okręgowego w G.

z dnia 29 stycznia 2020 r., sygn. akt III Kow (...)

p o s t a n o w i ł

**uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 29 stycznia 2020 r. w sprawie III Kow (...) Sąd Okręgowy w G. odmówił H. P. udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia z reszty kary łącznej 15 lat pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w G. z 3 sierpnia 2015 roku, w sprawie o sygn. akt XIV K (...).

Na skutek zażalenia wniesionego przez obrońcę skazanego Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z 26 lutego 2020 r., w sprawie II AKzw (...) zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że na podstawie art. 77 § 1 i art. 78 § 1 k.k. udzielił H. P. warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania reszty

kary w wymiarze 15 lat pozbawienia wolności, orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w G. z dnia 3 sierpnia 2015r., sygn. akt XIV K (...) - z dniem 28 lutego 2020r., na podstawie art. 80 § 1 k.k. określił skazanemu okres próby do dnia końca kary tj. do 12 września 2022 r., zaś na podstawie art. 159 k.k.w. w zw. z art. 72 § 1 pkt 1 i 4 k.k. oddał skazanego w okresie próby pod dozór kuratora sądowego i zobowiązał go do utrzymywania stałego kontaktu z kuratorem oraz do wykonywania pracy zarobkowej.

Od postanowienia tego w dniu 29 stycznia 2021 r. kasację na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. wniósł na niekorzyść skazanego Prokurator Generalny zaskarżając je w całości.

Postanowieniu temu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 7 k.p.k., art. 92 k.p.k. oraz art. 98 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 437 § 2 k.p.k. i w zw. z art. 458 k.p.k., polegające na tym, że Sąd Apelacyjny w (...), orzekając odmiennie co do istoty, nie dokonał wszechstronnej, kompletnej i wnikliwej oceny wszystkich przesłanek z art. 77 § 1 k.k., na podstawie których ustala się prognozę kryminologiczno-społeczną dotyczącą skazanego, z uwzględnieniem wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, a także zasad prawidłowego rozumowania i nie poddał w tym zakresie prawidłowej analizie i ocenie całego materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania, koncentrując się wyłącznie na wybiórczo ocenionych okolicznościach przemawiających na jego korzyść, a związanych z jego zachowaniem w warunkach zakładu karnego, a także pomijając szereg innych istotnych okoliczności wynikających z opinii zakładu karnego, wskazującej na zmienne na przestrzeni całego pobytu zachowanie skazanego w warunkach izolacji, związane z przynależnością do podkultury przestępczej oraz nie biorąc w sposób właściwy pod uwagę przesłanek ustawowych w postaci postawy, właściwości i warunków osobistych sprawcy wynikających z okoliczności popełnionych przez niego przestępstw, w tym zbrodni zabójstwa z użyciem broni palnej, wskazujących na jego skłonność do zachowań agresywnych i wiążących się z użyciem przemocy wobec drugiego człowieka, wysokiego stopnia demoralizacji i zagrożenia

społecznego, jak również nie wykazał, że stanowisko wyrażone w postanowieniu Sądu I instancji było oczywiście błędne, co w konsekwencji doprowadziło Sąd odwoławczy do nieprawidłowej oceny prognozy kryminologiczno-społecznej, dotyczącej skazanego oraz wydania wadliwego i nienależycie umotywowanego postanowienia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu H. P. z odbycia reszty kary pozbawienia wolności.

Powołując się na tak postawiony zarzut Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest oczywiście zasadna.

Analiza zaskarżonego postanowienia w kontekście materiału dowodowego, jakim dysponował Sąd Apelacyjny w (...) nie pozostawia wątpliwości, że nie został on w całości uwzględniony, co prowadzi do wniosku o rażącym naruszeniu art. 7 oraz art. 92 k.p.k.

Treść zaskarżonego postanowienia wskazuje, że Sąd Apelacyjny w (...), zmieniając postanowienie Sądu Okręgowego w G., istotną część uzasadnienia poświęcił temu, że nie ma katalogu przestępstw, co do których nie może mieć zastosowania instytucja warunkowego przedterminowego zwolnienia, nie należy do takich zachowań nawet przestępstwo zabójstwa, które zostało przypisane skazanemu H. P. Sąd ten wyraził zarazem stanowisko, że z instytucji warunkowego zwolnienia może skorzystać każdy skazany, „byleby można było uznać, że więcej nie popełni przestępstwa”.

To dość lapidarne stanowisko nie odpowiada jednak rzeczywistej treści art. 77 § 1 k.k. i w konsekwencji doprowadziło do wadliwej, gdyż niepełnej oceny przesłanek warunkowego przedterminowego zwolnienia, które zawarte są w tym przepisie. Należy bowiem podkreślić, że warunkiem ustalenia pozytywnej prognozy wobec sprawcy przestępstwa, uzasadniającej decyzję o udzieleniu warunkowego przedterminowego zwolnienia jest uwzględnienie wszystkich okoliczności

dotyczących tego sprawcy, jakie zostały ujawnione w toku postępowania o warunkowego przedterminowe zwolnienie, z punktu widzenia kryteriów przewidzianych w art. 77 § 1 k.k. Zgodnie z tym przepisem natomiast skazanego na karę pozbawienia wolności sąd może warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary tylko wówczas, gdy jego postawa, właściwości, warunki osobiste, okoliczności popełnienia przestępstwa oraz zachowanie po jego popełnieniu i w czasie odbywania kary uzasadniają przekonanie, że skazany po zwolnieniu będzie stosował się do orzeczonego środka karnego lub środka zabezpieczającego i przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa.

Tak szczegółowe określenie materialnoprawnych kryteriów, przy uwzględnieniu których powinna być podejmowana decyzja o warunkowym zwolnieniu, jak w art. 77 § 1 k.k., stawia jednocześnie precyzyjne wymogi w zakresie rozważenia określonych okoliczności w postępowaniu w przedmiocie zastosowania tej instytucji. W konsekwencji postępowanie to powinno być tak ukierunkowane, by poza uwagą sądu orzekającego na podstawie art. 77 § 1 k.k. nie pozostały żadne doniosłe okoliczności dotyczące skazanego, należące do kategorii określonych w tym przepisie, a które mogłyby być podstawą do wyciągnięcia wniosków co do prognozy wobec jego osoby. Ustalenie pozytywnej prognozy, o której mowa w art. 77 § 1 k.k. musi bowiem stanowić bowiem wynik rozważań kompleksowych, dotyczących wszystkich okoliczności faktycznych i ustawowych kryteriów warunkowego zwolnienia, a nie efekt wybiórczego eksponowania jedynie części z nich. Pominięcie okoliczności, które mają doniosły charakter z punktu widzenia zastosowania art. 77 § 1 k.k., będzie zawsze wskazywać na rażące naruszenie art. 7 k.p.k., bez wątpienia mające wpływ na treść postanowienia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu.

Taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie, o czym przekonuje z jednej strony treść uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, z drugiej zaś wywody zawarte w kasacji Prokuratora Generalnego.

Jak już zasygnalizowano, głównym założeniem, jakie przyjął Sąd Apelacyjny w (...) był brak wykluczenia zbrodni zabójstwa, w związku z którą może dojść do zastosowania art. 77 § 1 k.k. Sąd ten wskazał na takie elementy w

zachowaniu skazanego jak: pozytywne jego zachowanie i niesprawianie kłopotów wychowawczych, regulaminowe zachowanie skazanego wobec funkcjonariuszy i zgodne zachowanie ze współosadzonymi, uzyskanie 153 nagród i brak kar dyscyplinarnych, ukończenie wielu kursów, także readaptacyjnych jak również liceum ogólnokształcącego, odbywanie kary w systemie programowego oddziaływania, zatrudnienie na terenie jednostki penitencjarnej i dobra opinia w tym zakresie, krytyczny stosunek do popełnionego przestępstwa i dotychczasowego życia, jak również możliwość odbywania kary w warunkach zakładu półotwartego.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania wskazuje jednak, że stanowisko Sądu Apelacyjnego w (...) jest niepełne, gdyż część okoliczności doniosłych z punktu widzenia ustalenia pozytywnej prognozy została niezasadnie pominięta.

Sąd ten wprawdzie uwzględnił, jakich przestępstw dopuścił się skazany, niemniej pominął to, jaki obraz osobowości skazanego rysuje się przez pryzmat tego rodzaju zachowań, jakie zostały mu przypisane. Z treści art. 77 § 1 k.k. należy bowiem wywodzić, iż to z okoliczności popełnionego przez skazanego przestępstwa należy wyprowadzać przekonanie o istnieniu pozytywnej prognozy. Sąd Apelacyjny, wskazując jedynie na możliwość zastosowania art. 77 § 1 k.k. do sprawców wszystkich przestępstw, nie poddał w ogóle analizie tego, czy okoliczności dotyczących przypisanych skazanemu przestępstw: usiłowania wymuszenia rozbójniczego, jak również zabójstwa z użyciem broni palnej, zawierają jakieś elementy pozwalające pozytywnie określić aktualnie wniosek o pozytywnej prognozie wobec skazanego, czy też mogą rzutować pozytywnie na ocenę jego osobowości. Należy natomiast zauważyć, że popełnione przez H.P. przestępstwa skierowane były przeciwko najważniejszemu dobrom chronionym prawem, zaś sposób ich realizacji wskazuje na znaczną jego demoralizację i ukierunkowanie na naruszanie porządku prawnego w sposób bezwzględny i zorganizowany, a nie na fakt, że będzie przestrzegał w przyszłości porządku prawnego.

Z braku przeszkody do warunkowego przedterminowego zwolnienia skazanego w postaci popełnienia określonego przestępstwa nie można czynić

pozytywnej przesłanki zastosowania tej instytucji, wbrew regulacji z art. 77 § 1 k.k. Regulacja ta, przewidując rozwiązanie o charakterze wyjątkowym, gdyż takim jest przecież zwolnienie skazanego z odbycia reszty kary, nakłada obowiązek analizy okoliczności popełnienia przestępstwa w każdym konkretnym wypadku, z punktu widzenia tego, czy pozwalają one wnioskować pozytywnie o zachowaniu skazanego po opuszczeniu jednostki penitencjarnej. O tym bowiem, że sprawca każdego przestępstwa może być warunkowo zwolniony świadczy zawarte w art. 77 § 1 k.k. sformułowanie „skazanego na karę pozbawienia wolności”. „Okoliczności popełnienia przestępstwa”, zostały wymienione w tym przepisie nie po to, by określić pozytywnie jego podmiotowy zakres obowiązywania, ale jako przesłanka wnioskowania o pozytywnej prognozie. Nie rzecz zatem w tym, że każdy sprawca w wypadku popełnienia każdego przestępstwa potencjalnie może być warunkowo zwolniony, ale w tym, że okoliczności konkretnego, popełnionego przez skazanego przestępstwa mają być uwzględnione i ocenione z punktu widzenia przekonania o tym, że sprawca po warunkowym zwolnieniu będzie przestrzegał porządku prawnego w szczególności nie popełni przestępstwa. Taki wniosek wynika z wykładni językowej art. 77 § 1 k.k., jak również wykładni funkcjonalnej tego przepisu. Oczywiste jest przecież, że zasadą jest wykonanie kary w całości, zaś zastosowanie warunkowego przedterminowego zwolnienia, którego istotą jest odbycie części kary pozbawienia wolności z kary orzeczonej, jest wyjątkiem i może być stosowane w szczególnie uzasadnionych wypadkach, a więc wtedy, gdy ocena kryteriów pozytywnej prognozy, o których mowa w art. 77 § 1 k.k., prowadzi do wniosku nie tylko o możliwości zastosowania zawartej w nim instytucji, ale także o celowości takiego zabiegu. Przesłanki zastosowania instytucji warunkowego zwolnienia służą zatem prawidłowemu ustaleniu, że z jednej strony cele kary pomimo niewykonania jej w całości zostały wobec skazanego osiągnięte, z drugiej zaś, że wykonanie kary w części wynikającej z postanowienia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu uzasadnia również przekonanie o tym, że społeczeństwo nie będzie narażone na naruszanie porządku prawnego przez skazanego, który kary orzeczonej w całości nie odbył.

Oczywistym błędem Sądu *ad quem* orzekającego w niniejszej sprawie był zatem brak konkretnej analizy okoliczności wynikających z popełnionych przez

skazanego H. P. przestępstw w relacji tego, czy można z nich wyprowadzić pozytywny wniosek o jego zachowaniu po opuszczeniu zakładu karnego. Brak tej analizy wskazuje na rażące naruszenie w postępowaniu odwoławczym art. 7 k.p.k., co to musiało prowadzić do uwzględnienia kasacji.

Skarżący podniósł wprawdzie szereg innych, trafnych argumentów obejmujących okoliczności przemawiające przeciwko warunkowemu zwolnieniu skazanego, jednak nie mogły one być wykorzystane przez Sąd Apelacyjny w (...) z powodu ograniczeń procesowych wynikających z bezpośredniego zakazu *reformationis in peius*. (art. 434 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.). Postanowienie o odmowie warunkowego przedterminowego zwolnienia Sądu Okręgowego w G. zostało bowiem zaskarżone wyłącznie na korzyść skazanego, co oznacza, że nie można było orzekać na jego niekorzyść, a więc nie można było dokonać ustaleń faktycznych mniej korzystnych, aniżeli wynikające z treści zaskarżonego postanowienia. Postanowienie Sądu I instancji w swej treści jest natomiast bardzo ubogie, w szczególności nie zawiera żadnych ustaleń w zakresie podniesionych w kasacji okoliczności niekorzystnych, tj. przynależności skazanego do podkultury więziennej oraz mało krytycznego – na przestrzeni odbywania kary – stosunku do popełnionych przestępstw. Tych niekorzystnych okoliczności nie mógł zatem ustalić Sąd Apelacyjny w (...), orzekający co do zażalenia obrońcy, a zarazem nie mógł z nich wywodzić braku podstaw do warunkowego przedterminowego zwolnienia.

Nie zmienia to jednak faktu, że przesłanka warunkowego przedterminowego zwolnienia w postaci okoliczności popełnienia przestępstwa i jej wpływ na zastosowanie instytucji z art. 77 § 1 k.k. została rozważona w postępowaniu odwoławczym w sposób rażąco wadliwy, oderwany od jej istoty i celu. Okoliczność ta bez wątpienia nakazuje podzielić zarówno podniesiony w kasacji zarzut, jak i wniosek i z tego względu zaskarżone postanowienie należało uchylić.

Rozpoznając ponownie sprawę w postępowaniu odwoławczym Sąd Apelacyjny w (...) rozstrzygnie o zasadności wniesionego zażalenia, przy uwzględnieniu powyższych uwag.

